

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عشر ۱۳۹۵

۹۵۱۱۷۸۵

دانشگاه شهید چمران اهواز
دانشکده الهیات و معارف اسلامی
گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد
رشته: فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

دیدگاه‌ها و تحولات مجازات رجم در فقه اسلامی و حقوق ایران

استاد راهنما:

دکتر خسرو نشان

استاد مشاور:

دکتر عبدالحسین رضایی راد

نگارنده:

مریم سواری

بهمن ماه ۱۳۹۵

گواهی صحت و اصالت

عنوان پایان‌نامه: دیدگاه‌ها و تحولات مجازات رجم در فقه اسلامی و حقوق ایران

اینجانب مریم سواری دانشجوی کارشناسی ارشد رشته‌ی فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشکده الهیات و معارف اسلامی از دانشگاه شهید چمران به شماره دانشجویی ۹۳۱۱۷۱۲ تحت راهنمایی دکتر خسرو نشان، و مشاور دکتر عبدالحسین رضایی‌راد گواهی می‌دهم که:

- ۱- تحقیقات ارائه شده در این پایان‌نامه حاصل مطالعات علمی و عملی شخص اینجانب بوده و صحت و اصالت تمام مطالب مندرج در آن را تایید می‌کنم.
  - ۲- در صورت استفاده از آثار دیگران، مشخصات کامل آن‌ها را در منابع ذکر نموده‌ام.
  - ۳- تاکنون مطالب درج شده در این پایان‌نامه، توسط اینجانب یا شخص دیگری به منظور اخذ هر نوع مدرک یا امتیازی به هیچ مرجعی تسلیم نشده و بعد از این نیز نخواهد شد.
  - ۴- در تدوین متن پایان‌نامه، شیوه‌نامه مصوب دانشکده را رعایت نموده‌ام.
  - ۵- کلیه حقوق معنوی این اثر به دانشگاه شهید چمران تعلق داشته و مقالات مستخرج از آن، ذیل نام دانشگاه شهید چمران اهواز (ShahidChamran University of Ahvaz) به چاپ خواهد رسید.
  - ۶- حقوق معنوی تمامی افرادی که در این پایان‌نامه تاثیرگذار بوده‌اند (اساتید راهنما و مشاور) در مقالات مستخرج از آن رعایت خواهد شد.
  - ۷- در صورت استفاده از موجودات زنده یا بافت‌های آن‌ها، کلیه ضوابط و اصول اخلاقی مندرج در منشور موازین و اصول اخلاق پژوهش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رعایت شده است.
- در صورت اثبات تخلف از مندرجات فوق، مسئولیت هر گونه پاسخگویی به اشخاص حقیقی و حقوقی و مراجع ذیصلاح بر عهده اینجانب بوده و دانشگاه شهید چمران هیچ مسئولیتی بر عهده نخواهد داشت. همچنین در صورت تضييع حقوق و منافع دانشگاه، حق پیگیری موضوع در مراجع ذیصلاح و اعمال قوانین مربوطه برای دانشگاه شهید چمران در حال و آینده محفوظ بوده و اینجانب مسئول پرداخت کلیه خسارات وارده خواهم بود.

مریم سواری

۱۳۹۵/۱۱/۲۷

مالکیت نتایج و حق نشر

کلیه‌ی حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) به دانشگاه شهید چمران تعلق داشته و بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه قابل واگذاری به غیر نیست. استفاده از اطلاعات و نتایج این پایان‌نامه بدون ذکر مرجع مجاز نیست.

تقدیم به:

پدر و مادرم که از نگاهشان صلابت

از رفتارشان محبت

و از صبرشان ایستادگی

را آمونم

تشکر و قدردانی

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما عطا فرمود. در اینجا بر خود لازم می‌دانم از تمامی اساتید بزرگواران به ویژه اساتید دوره کارشناسی ارشد که در طول سالیان گذشته مراد تحصیل علم و معرفت و فضایل اخلاقی یاری نموده‌اند تقدیر و تشکر نمایم.

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر خسرو نشان که راه‌نمای اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان‌نامه تقبل نموده‌اند نهایت تشکر و قدردانی را دارم. از جناب آقای دکتر عبدالحسین رضایی راد به عنوان مشاور که بارها به منی خود را مورد لطف قرار داده‌اند کمال تشکر را دارم. همچنین مراتب سپاس خود را از استادان محترم جناب آقای دکتر حسین آل طه و جناب آقای دکتر محمد حسین کبجی که زحمت داوری را متقبل شده‌اند ابراز می‌نمایم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲	مقدمه.....
۳	بیان مسئله.....
۳	پرسش‌های اصلی تحقیق.....
۴	پرسش‌های فرعی تحقیق.....
۴	فرضیه‌های تحقیق.....
۴	اهداف تحقیق.....
۵	روش اجرای تحقیق.....
۵	پیشینه موضوع با ذکر منابع معتبر.....
۶	مبحث اول: مفهوم‌شناسی.....
۷	گفتار اول: معنای حد.....
۷	یکم: معنای لغوی و اصطلاحی حد.....
۸	دوم: کاربرد واژه حد در قرآن.....
۸	سوم: حد در قانون مجازات اسلامی.....
۸	چهارم: اقسام حد.....
۹	پنجم: عدم جواز تعطیل حدود.....
۹	ششم: عدم جواز تأخیر در حدود.....

- هفتم: عدم جواز شفاعت در حدود ۱۰
- هشتم: عدم جواز کفالت در حدود ۱۰
- نهم: فرق حد و تعزیر ۱۱
- گفتار دوم: معنای زنا ۱۱
- یکم: معنای لغوی و اصطلاحی زنا ۱۱
- دوم: پیشینه تاریخی کیفر زنا ۱۲
- أ) کیفر زنا در تورات ۱۲
- ب) کیفر زنا در آموزه‌های زرتشت ۱۳
- ت) کیفر زنا در آموزه‌های بودا ۱۳
- ج) کیفر زنا در قانون حمورابی ۱۴
- د) کیفر زنا در قانون آشوریان ۱۴
- و) کیفر زنا از دیدگاه افلاطون ۱۵
- ه) کیفر زنا از دیدگاه ارسطو ۱۵
- ی) کیفر زنا در دوران جاهلیت ۱۵
- سوم: حرمت زنا از نظر قرآن ۱۶
- چهارم: حرمت زنا از نظر روایات ۱۷
- پنجم: اقسام حد زنا ۱۹
- ششم: زنا در قانون مجازات اسلامی ۲۰
- گفتار سوم: معنای رجم ۲۰

- یکم: معنای لغوی و اصطلاحی رجم ۲۰
- دوم: پیشینه تاریخی رجم ۲۱
- ا) سنگسار در جوامع بشری ۲۱
۱. الواح سومری ۲۱
۲. قوانین حمورابی ۲۱
۳. در عصر هخامنشیان ۲۱
۴. در عصر ساسانیان ۲۲
- ب) سنگسار در ادیان ابراهیمی ۲۴
۱. سنگسار در یهود ۲۴
۲. سنگسار در مسیحیت ۲۶
- ج) سنگسار در دوران جاهلیت ۲۸
- سوم: رجم در قرآن ۲۹
- گفتار چهارم: معنای احسان ۳۰
- یکم: احسان در لغت ۳۰
- دوم: احسان در قرآن ۳۱
- سوم: احسان در اصطلاح فقهی ۳۲
- چهارم: احسان در قانون مجازات اسلامی ۳۲
- مبحث دوم: مشروعیت رجم ۳۳
- گفتار اول: مشروعیت سنگسار از نظر مذاهب اسلامی ۳۴

- گفتار دوم: ادله حکم رجم ۳۶
- یکم: کتاب الله ۳۶
- دوم: سنت ۳۸
- أ) سنت فعلی پیامبر و ائمه ۳۸
- ب) سنت قولی پیامبر و ائمه ۴۱
- ج) سنت تقریری پیامبر و ائمه ۴۲
- سوم: اجماع ۴۳
- بررسی ۴۳
- گفتار سوم: آیا سنگسار نسبت به زناى كفار هم اجرا می شود؟ ۴۳
- گفتار چهارم: جمع بین تازیانه و سنگسار ۴۵
- گفتار پنجم: بحثی پیرامون سن پیری ۴۶
- گفتار ششم: تکرر و تعدد جرم زنا ۴۷
- گفتار هفتم: فاصله زمانی جلد و رجم ۴۹
- گفتار هشتم: تقارن قتل و سنگسار ۵۰

فصل دوم: شرایط و اهداف مجازات سنگسار

- مبحث اول: شرایط سه گانه سنگسار ۵۲
- گفتار اول: شرایط ثبوت زناى مستوجب سنگسار ۵۲
- گفتار دوم: شرایط اثبات جرم در مجازات سنگسار ۵۶
- یکم: گواهی شهود ۵۶

- دوم: اقرار ۶۳
- أ) مقصود از چهار بار اقرار چیست؟ ۶۵
- ب) روایات ناظر به القای عدم اقرار به گنهکار ۶۶
- گفتار سوم: شرایط اجرای حکم سنگسار بعد از اثبات ۶۹
- یکم: حفر گودال ۶۹
- دوم: شروع کننده رجم ۷۰
- سوم: اندازه سنگ ۷۱
- چهارم: فرار شاهد ۷۲
- پنجم: فرار زناکار ۷۳
- ششم: انکار بعد از اقرار ۷۴
- مبحث دوم: اصول و سیاست‌های محدودکننده مجازات سنگسار ۷۵
- گفتار اول: توبه ۷۶
- روایات ناظر به اولویت توبه نسبت به اقرار ۷۹
- گفتار دوم: قاعده الحدود تدرأ بالشبهات ۸۰
- گفتار سوم: امکان اسقاط حد در صورت مرور زمان ۸۵
- گفتار چهارم: دادرسی غیابی در حدود ۸۶
- مبحث سوم: اهداف مجازات جرایم جنسی (از جمله رجم) در اسلام ۸۷
- گفتار اول: اهداف سزاگرایانه ۸۷
- گفتار دوم: اصلاح و تربیت بزهکار ۹۰

گفتار سوم: بازدارندگی خصوصی و عمومی ۹۲

گفتار چهارم: عدالت ترمیمی ۹۵

فصل سوم : دیدگاه مخالف سنگسار

مبحث اول: ایرادات فقهی و درون دینی ۱۰۰

گفتار اول: ایرادات موردی ۱۰۰

یکم: روایت عباده بن صامت (اهل سنت) ۱۰۱

أ) از لحاظ سند ۱۰۲

ب) از لحاظ دلالی ۱۰۳

دوم: روایت ابی العباس (از طریق شیعه) ۱۰۵

أ) از لحاظ سند ۱۰۶

ب) از لحاظ دلالی ۱۰۸

گفتار دوم: ایرادات کلی ۱۰۸

یکم: عدم ذکر مجازات رجم در قرآن ۱۰۸

دوم: خبر واحد بودن روایات رجم ۱۱۰

سوم: ناسازگاری رجم با آیات قرآن ۱۱۱

أ) نقد قسمت نخست ۱۱۲

ب) نقد قسمت دوم ۱۱۴

چهارم: عدم جواز اجرای رجم در عصر غیبت معصوم ۱۱۴

أ) ادله موافقین (قول به جواز) ۱۱۵

- ب) اشکالات قول به جواز ۱۱۷
- ج) ادله قائلین به عدم جواز ۱۱۸
- د) اشکالات به عدم جواز ۱۱۸
- و) نظریه مختار ۱۱۹
- ه) نظر قانون‌گذار در قوانین موضوعه ۱۲۳
- مبحث دوم: ایرادات برون دینی ۱۲۳
- گفتار اول: ایرادات روان شناختی ۱۲۳
- نسخ سنگسار توسط اسلام ۱۲۸
- پاسخ ۱۲۹
- گفتار دوم: ایرادات حقوق بشری ۱۳۱
- یکم: خشن بودن سنگسار ۱۳۲
- سنگسار ثریام ۱۳۵
- نقد ۱۳۶
- دوم: مخالفت رجم با حکم عقل و فطرت انسانی ۱۳۷
- سوم: رابطه مجازات زنا با آزادی ۱۴۰
- چهارم: رابطه سنگسار با حق حیات ۱۴۵
- پنجم: رابطه سنگسار با حق برابری زن و مرد ۱۴۸
- ا) علت واگذاری حق طلاق به مرد ۱۵۱
- ب) تعدد زوجات و حقوق زن ۱۵۳

- ششم: رابطه سنگسار با اصل محاکمه عادلانه ۱۵۵
- هفتم: رابطه سنگسار با اصل تناسب جرم و مجازات ۱۵۹
- أ) مفسد مترتب بر زنا ۱۶۱
- ب) چاره اندیشی اسلام ۱۶۳

فصل چهارم : حکم مجازات رجم در فرض تراحم با مصالح دیگر

- مبحث اول: تحقق نیافتن اهداف مورد انتظار از اجرای حد رجم ۱۷۰
- مبحث دوم: تحقق آثار متضاد با اهداف مجازات رجم ۱۷۶
- مبحث سوم: تراحم اجرای رجم با مصالح دیگر ۱۸۰
- گفتار اول: حرج اجتماعی مسلمانان ۱۸۱
- گفتار دوم: مفسده تنفیر از دین ۱۸۴
- یکم: جایگاه فقهی قاعده تنفیر از دین ۱۸۵
- دوم: مفاد قاعده تنفیر از دین ۱۸۶
- سوم : نسبت قاعده تنفیر از دین با قواعد مشابه ۱۹۰
- چهارم: مستندات قاعده ۱۹۳
- أ) عقل ۱۹۳
- ب) قرآن ۱۹۸
- ج) سنت ۲۰۲
- د) اجماع ۲۰۴
- پنجم: بازتاب قاعده حرمت تنفیر در اجرای حدود ۲۰۷

گفتار سوم: حاکمیت اسلامی و اجرای حدود در صورت تراحم ۲۱۰

فصل پنجم : تحولات تقنینی مجازات رجم

مبحث اول: رجم در قانون مجازات ایران ۲۱۷

گفتار اول: رجم در دوره قبل از انقلاب ۲۱۷

یکم: قانون جزایی کنت در منافیات عفت ۲۱۷

دوم: قانون مجازات عمومی در منافیات عفت ۲۲۱

گفتار دوم: مجازات رجم در دوره بعد از انقلاب ۲۲۵

دیدگاه متولیان و مجریان حکومتی ۲۲۸

گفتار سوم: مجازات رجم در زمان حاضر ۲۳۱

گفتار چهارم: نظر برخی از مراجع تقلید در خصوص تغییر رجم ۲۳۵

مبحث دوم: رجم در دیگر کشورهای اسلامی ۲۳۷

نتیجه گیری ۲۳۸

فهرست منابع و مآخذ ۲۴۲

نام خانوادگی: سواری	نام: مریم	شماره دانشجویی: ۹۳۱۱۷۱۲
عنوان پایان نامه: دیدگاه‌ها و تحولات مجازات رجم در فقه اسلامی و حقوق ایران		
استاد/ اساتید راهنما: دکتر خسرو نشان		
استاد/ اساتید مشاور: دکتر عبدالحسین رضایی راد		
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: فقه و مبانی حقوق اسلامی	گرایش: فقه و مبانی حقوق اسلامی
دانشگاه: شهید چمران اهواز	دانشکده: الهیات و معارف اسلامی	گروه: فقه و مبانی حقوق اسلامی
تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۹۵/۱۱/۲۷		تعداد صفحه: ۲۵۶
واژه‌های کلیدی: رجم، حدود اسلامی، زنا، محصنه، مشروعیت، حقوق بشر، مصلحت.		
<p>چکیده</p> <p>رجم (سنگسار) مجازات زنا محصنه در فقه اسلامی و حقوق ایران است. در سال‌های اخیر، اجرای این مجازات با واکنش افکار عمومی داخلی و خارجی مواجه گردید و بازتاب‌های گسترده‌تری در میان نهادهای حقوق بشر و محافل بین‌المللی و حتی داخلی داشته و موجی از مخالفت‌ها را در برابر اجرای این حکم ایجاد کرده است. با تحقیق و بررسی‌های به عمل آمده در این پایان‌نامه به دست آمد که: حکم رجم مستقیماً از قرآن استفاده نمی‌شود و عمده ادله آن، روایات صحیح فرآوانی می‌باشند که دلالتشان روشن و واضح است. باید توجه داشت که زنا محصنه، اگر با شرایطی بسیار سخت‌گیرانه به اثبات برسد، ممکن است به مجازات سنگسار منتهی شود. پیش‌بینی این‌گونه مجازات‌های سنگین، به دلیل جنبه بازدارندگی آن است، زیرا دامنه مفاسد مترتب بر زنا، به خصوص زنا محصنه، ابعاد مختلف زندگی دنیوی و اخروی، مادی و معنوی و فردی و اجتماعی انسان و جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بسیاری از مخالفت‌ها ناشی از عدم تصور دقیق چیهستی، چرایی، شرایط مجازات سنگسار است. تحقق شرایط اجرای مجازات سنگسار، به حدی دقیق، نادر و سخت‌گیرانه است که عملاً امکان تحقق آن را به حداقل می‌رساند. شرایط اجرای سنگسار نیز به گونه‌ای است که بهانه‌های مشروعی را برای اجرا نکردن کامل این حکم پیش‌بینی کرده است. با تأمل و دقت معلوم می‌شود این حکم اسلامی، به هیچ وجه با حقوق انسانی تنافی ندارد و اختلاف در این خصوص، ناشی از اختلاف در جهان‌بینی‌ها و نگرش‌های انسان‌شناسانه است. با این وجود، از آن‌جا که زمان و مکان در اجرای حدود نقش تعیین‌کننده دارد و اجرای مجازات سنگسار هم در شرایط فعلی موجب وهن اسلام و مسلمین می‌شود، در قوانین زمان حاضر، جهت حفظ اسلام رجم به اعدام تبدیل شده است.</p>		

فصل اول

کلیات

مقدمه

از دیرباز تاکنون، بسیاری از مباحث بخش‌های مختلف فقه، میدان اختلاف و تضارب آرای فقیهان مسلمان بوده است که از این جمله، به مباحث بخش جزایی فقه، می‌توان اشاره داشت. به گواهی بررسی نوشته‌های فقهی، همواره در نزد دانشیان فقه، درباره حدود شرعی و اجرای آن‌ها، به شدت و ضعف، پرسش‌ها و تردیدها، نقص و ابرام‌هایی وجود داشته است.

افزایش و گسترش دانش بشری، بروز دانش‌های نوین و میان رشته‌ای در حوزه علوم انسانی، شکل‌گیری و تغییر جامعه بشری، از اجتماع انسانی پیشین به سوی جامعه نوین و در نتیجه، متفاوت‌نگری بشر جدید، به پدیده‌ها، نهادها و امور اجتماعی از جمله جرایم و مجازات‌ها و قوانین جزایی و نهادها و سازمان‌های حقوقی و قضایی متکفل عدالت و امنیت قضایی در جامعه بشری، در کنار واقعه جهانی انقلاب اسلامی در برابر اجرای حدود شرعی در نظام قضایی جمهوری اسلامی ایران، و تأملات بایسته دلسوزان اسلام و انقلاب، آرام آرام، اجرای حدود شرعی را با چالش رو به رو ساخت که در نتیجه، این چالش، به جهت متکی بودن قانون مجازات اسلامی به فقه، دامنگیر مباحث جزایی فقه نیز گردید و لذا، این مسأله، خود، بسیاری از فقیهان و اندیشمندان فقه و حقوق را به چاره‌جویی‌هایی هم‌چون بازخوانی حدود شرعی واداشت.

رجم، یکی از حدود شرعی‌ای است که بیش از دیگر حدود، چالش‌زا و مورد توجه مخالفان اجرای حدود شرعی قرار دارد. این حکم مدت‌هاست که به یکی از موضوعات پر سر و صدا در عرصه داخلی و بین‌المللی تبدیل شده است و با مخالفت‌های زیادی رو به رو شده است.

از آن‌جا که نقد و بررسی آرا و اندیشه فقه‌پژوهان و اندیشمندان، از یک سو، در رشد و گسترش دانش فقه، موثر است و از دیگر سو، در گزینش دیدگاهی بهره‌مند از بهینگی در مقام

اجرا، دارای تأثیر می‌باشد، لذا نوشتار حاضر، به نقد و بررسی دیدگاه‌های مختلف در مورد این حکم شرعی می‌پردازد.

بیان مسئله

از جمله مجازات‌هایی که فقیهان مذاهب اسلامی برای جرایم در جزای اسلامی بر شمرده‌اند، رجم یعنی سنگسار کردن زانی محصن و محصنه است. با وجود آن‌که این حکم در میان اکثریت قریب به اتفاق مذاهب اسلامی به غیر خوارج و معتزله مقبول است و منبع استنباط آن مانند بسیاری از احکام و حدود شرعی دیگر در سنت و سیره پیامبر (ص) است، لکن این حکم در سال‌های اخیر از سوی برخی فقیهان و حقوق‌دانان داخلی و بین‌المللی مورد نقد قرار گرفته است. برخی از اندیشمندان با رویکرد فقهی، اصل صدور و جواز این حکم را در شریعت مورد نقد قرار داده‌اند و برخی دیگر اگر چه اصل شرعیت آن را پذیرفته‌اند، لکن با اجرای این حکم و حتی مطلق حدود در عصر غیبت مخالف‌اند و دسته‌ای دیگر با استناد به گزاره‌ها و آموزه‌های حقوق بشری، این حکم را مورد انتقاد قرار داده‌اند و سنگسار را به عنوان کیفری ظالمانه، غیرانسانی و ناقض حقوق بشر تلقی کرده‌اند.

پژوهش حاضر با هدف نقد و بررسی دیدگاه‌های مختلف پیرامون این حکم نگاشته شده و همچنین تلاش می‌شود که دانسته شود، قانون‌گذار ایران در سه دوره قبل انقلاب و بعد آن و زمان حاضر چه دیدگاهی را در مورد رجم مورد نظر داشته و علت پذیرش و تعطیلی مجازات رجم و تحولات آن در دوره‌های مختلف قانون‌گذاری چیست؟

پرسش‌های اصلی تحقیق

۱. مجازات رجم به چه دلایلی مستند است؟

۲. چرا این حکم مورد هجوم مخالفین است؟

۳. حکم رجم چه جایگاهی در متون قانونی قبل انقلاب و بعد آن و زمان حاضر دارد؟

پرسش‌های فرعی تحقیق

۱. آیا در اجرای مجازات‌های شرعی جرم زنا اهداف و کارکردهای خاصی مورد نظر شارع

مقدس بوده است؟

۲. چرا اسلام چنین حکم خشنی را صادر کرده است؟

فرضیه‌های تحقیق

۱. رجم از احکام امضایی اسلام و مستند به روایات صحیحه است.

۲. بسیاری از مخالفت‌ها که در مورد سنگسار مطرح می‌شود، ناشی از عدم تصور دقیق چیستی

و شرایط مجازات این حکم و همچنین به دلیل اختلاف جهان‌بینی و تفاوت در انسان‌شناسی است.

۳. رجم در متون قانونی قبل انقلاب وجود نداشته است، اما در قوانین بعد انقلاب پذیرفته شده

است.

۴. تبدیل مجازات رجم به اعدام در متون قانونی زمان حاضر به جهت وهن اسلام پذیرفته شده

است.

اهداف تحقیق

هدف از این پژوهش بررسی میزان انعطاف‌پذیری قوانین اسلامی و امکان هماهنگی آن با همه

شرایط و نیازهای واقعی بشر و قابلیت پیشرفت و تکامل قوانین اسلامی به موازات قوانین بشری

است.

روش اجرای تحقیق

روش اجرای این پژوهش، توصیفی، تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای، اسنادی است. در تدوین پایان‌نامه از کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و مجلات پژوهشی، قانون مجازات اسلامی، نرم‌افزارهای معتبر فقهی، پایگاه‌های اینترنتی و نظرات اساتید بهره گرفته شده است.

پیشینه موضوع با ذکر منابع معتبر

هیچ مذهب و مکتب فقهی، از صدر اسلام تاکنون، با حکم سنگسار مخالف نبوده است با این وجود، این حکم از ابتدای رحلت پیامبر اکرم (ص) و حتی در زمان آن بزرگوار مورد تشکیک و انکار برخی فرقه‌ها در بین امت اسلامی قرار گرفت، خوارج، معتزله، پیروان مسیحیت و یهود از مهم‌ترین گروه‌هایی بودند که با این حکم به مخالفت برخاستند.

برخی از فقها از جمله شافعی در کتاب «الأم» و «جماع العلم» و ابن قتیبه دینوری در کتاب «تأویل الحدیث» و ... به این مخالفت‌ها اشاره کرده‌اند، برخی دیگر از فقها بخشی از کتب خود را به ذکر احکام و شرایط سنگسار اختصاص داده‌اند از جمله می‌توان به کتاب جواهرالکلام از محمدحسن نجفی، شرایع الاسلام از محقق حلی، لمعه دمشقیه از شهید اول، مبانی تکملة المنهاج از سید ابوالقاسم خویی، الکافی از محمد بن یعقوب کلینی و ... اشاره کرد. اما تردید در اصل مشروعیت رجم در سال‌های اخیر به دلیل در معرض اجرا قرار گرفتن حدود با شدت بیشتری مطرح شده است.

در این زمینه برخی از منابعی که تحت عنوان کتاب به تردید در مشروعیت رجم پرداخته‌اند، از

قرار زیر است:

۱. ترکاشوند، امیرحسین، رجم (سنگسار).